

As noted A. Bila, avangardizm as a discursive phenomenon has not been subject to systematic analysis in ukrainian science yet. The first attempts of the reception on avangardizm made M. Sulima, D. Nalyvayko, G. Verves G., O. Ilnytskyi, S. Pavlychko and M. Shkandrij. Avangardizm as an artistic and ideological movement interested most Ukrainian researchers not directly, but often in the context of changes in creative thinking and intercultural relations.

Avangardizm – a concept that has a wide range of interpretations includes a variety of areas and aspects. Essential for this course was aimed at a transformation of reality. Art claimed to create a social ideology that argued to new values of perfectionism.

Evaluation of aesthetic innovation allows us to understand the features social dynamics, identify significant values of the age. Analysis of the cultural component of the artistic avangardizm needs to understand not only the aesthetic problems of our time scheduled on the verge of past centuries as part of the phenomenon, but also to clarify the important value priorities of socio-cultural transformations.

Research studies philosophy of this period shows that the formation of philosophical schools and movements of the second half of Nineteenth century dependents on the specifics of the development of European classical rationalism. Classical philosophers were convinced that the mind is the best tool for converting human life. Knowledge and rational knowledge considered the main force that will solve all the problems of the individual and humanity as a whole. Knowledge must be clear, precise, given in a logical system. Then it will match the surrounding world, which, according to the classical view of the world, is in the internal order. Philosophical rationalism believed that not only the problems of the world of knowledge, but also questions about God, faith and religion can be interpreted rationally. It was expected that the principles of reason can be the basis of morality, politics, and freedom, that these principles should create an ideal state.

But the French Revolution, prepared by the ideas of the Enlightenment, questioned the correctness of the doctrine of rationalism. It is obvious that the development of enlightenment, the progress of knowledge and science is not the way to solve the "eternal" problems of social development. Instead of optimism coming a doubt of the ability of the mind.

Trend to limit the mind emerging in the framework of the classical philosophy. For example, Kant denied the possibility of knowing the mind "thing in itself", Fichte declared the idea of the priority of practical (moral) reason over theoretical, Schelling considered higher resolution of the mind is not rational and theoretical thinking but intuition. Thus, comprising both internal and external conditions for the emergence of postclassical philosophical systems.

The beginning of the twentieth century as a special spiritual phenomenon marked similarity of situations in science, art, politics, technology, and natural deep ideological crisis, the emergence of the theory of relativity, watching Christian moral relativism. Avangardizm art tried to express this crisis state of the world and find grounds for optimism. Thus, the avangardizm – is a reaction of artistic and aesthetic consciousness on a global change in the cultural and civilizational processes caused by technological progress of last century. Formation of avangardizm associated with the rejection of positivism in aesthetics and realism in art. Teaching postclassical philosophy of Schopenhauer and Kierkegaard to Nietzsche and Bergson had an influence on the avangardizm.

The philosophical ideas of Freud, founder of psychoanalysis largely manifested influence of the art of the early twentieth century. At the turn of the century, in European intellectual circles appeared suitable conditions for the development of psychoanalysis and art of artvangardizm. We can notice the fact that, in Europe increased activity and tension in the spiritual and social life, the desire for change. At the same time psychic energy accumulated inside the human mass, which reached a certain critical potential, needed release. In the art it is expressed in the origin and emergence of new styles.

Thus, the avant-garde is the continuation and development of philosophical and aesthetic ideas of the nineteenth century, while it is also the plane of the emergence of new research twentieth century. Avangardizm phenomenon common to all transitional stages in the history of culture, individual art forms. However, in the twentieth century avangardizm gained global significance powerful cultural phenomenon, encompassing all more or less important events, marked a new transition.

Key words: avangardizm, history of philosophy, art, synthesis, creativity.

УДК 111.852 : 17.036

Вікторія Олександрівна Рудько
АСИСТЕНТ

АТАРАКСІЯ ЯК ДІАЛЕКТИЧНЕ ПРОТИРІЧЧЯ (на прикладі роману І. Гончарова "Обломов")

У статті досліджується форма експлікації та концептуалізації атараксії у мистецтві. Ви-явлено уособлену архетипну проблему естетики атараксії в романі І. Гончарова "Обломов". Дово-диться, що Ілля Ілліч був справжнім епікурейцем, що скепсис Обломова є трансцендентальним відчаєм, психологічно – це стан атараксії, відсутність бунтівливості, бездіяльність як не діяння, не духовна смерть, а спокій.

Ключові слова: атараксія, гармонія, діяльність естетична, індивід, епікуреїзм.

Дослідження проблеми атараксії вдосконалює розуміння здійснення індивідуально-суб'єктивної форми переживань людиною навколишньої об'єктивної дійсності в естетичній сфері суспільного буття. Аналіз атараксії можна зробити із залученням праць які не порушують безпосередньо проблему ата-раксії, а присвячені дослідженню внутрішнього стану людини. Своєрідним посібником наочної про-

блеми атараксії слугує твір І. А. Гончарова "Обломов", в якому проблема атараксії ставиться і реалізується за допомогою образних художніх засобів, а не понятійного філософського категоріального апарату. Є літературознавчі та філософські праці, що дозволяють прояснити позицію письменника і обґрунтувати обраний героєм шлях досягнення атараксії і гармонії: Т. П. Берсенєвої, М. Бура, Г. Іррліца, Г.-В.-Ф. Гегеля, М. О. Добролюбова, О. В. Дружиніна, А. А. Жук, І. Канта, О. М. Леонтьєва, С. І. Орехова, І. С. Тургенєва, Д. М. Федяєва, І.-Г. Фіхте, Ф.-В.-Й. Шеллінга та ін.

Людина шукає свою істину не тільки у філософії, а й у мистецтві. Чи не найбільші з усіх видів мистецтва можливості в пізнанні людини в пошуку гармонії, міри та евритмії зі світом має художня література. Проблема гармонії хвилювала не лише філософів, а й письменників. У художній літературі завжди піднімали "вічні" філософські проблеми. Філософічність літератури може виявлятися в різних формах. У одних творах вона має відкрити форму, коли висловлювання героїв можуть бути включені у філософські твори, оскільки вони формулюють ту чи іншу філософську ідею. Філософічність може бути виражено інакше: коли читач або дізнається відомі йому ідеї, або відчуває їхню філософічність. Але для того, щоби філософічність була відчутною, філософська ідея, представлена в сюжеті, повинна відповідати таким вимогам: бути більш-менш інваріантною, глибоко вкоріненою в людський досвід, мати архетипний характер.

Ідея гармонії людини та світу, гармонії в душі людини є архетипною. Ця ідея живе не лише в філософії, а й у мистецтві. Тому й літературні твори, які відображають і пропонують шляхи пошуку людиною гармонії, живуть століття. Ми говоритимемо про такий твір класичної літератури, як "Обломов" І. О. Гончарова, оскільки вважаємо, що в ньому, як ні в яких інших, порушено проблеми вічні й позачасові, а головне – дотичні до нашого дослідження атараксії з погляду гармонії, міри й евритмії.

Дійсно, вилежується здоровий чоловік цілими днями на дивані. Спить, їсть, знову спить. Усі пам'ятають саме це. І роман, може, до кінця не дочитали, а те, що лежить, запам'ятали на все життя. Ілля Ілліч як справжній епікуреєць знаходив для себе розраду в безкорисливому й суто естетичному милуванні граничними ідеалами замкнутої в собі й зосередженої в собі безтурботності. Він вирізняється надзвичайно шляхетним, спокійним, урівноваженим і споглядальним характером. Так чому ми пам'ятаємо цього епікурейця? Чому його поведінка нас так зачіпає? Задумаймося, чому Обломов не встає з дивана й не хоче бігати разом з усіма.

І. О. Гончаров у романі "Обломов" піднімає архетипну проблему, по суті проблему пошуку людиною гармонії діяння та споглядання, діяння й рефлексії. Чи можливе гармонійне поєднання діяльності "на благо" людини з наслідками цієї діяльності, часом страшними, метушливою боротьбою за владу та блага з душевними рівновагою й щастям?

І. О. Гончаров, як і будь-який інтелегент середини XIX століття, був добре обізнаний з працями німецьких філософів-раціоналістів. Він не просто читав, а вивчав філософію І. Канта, І.-Г. Фіхте, Ф.-В.-Й. Шеллінга, їхні ідеї знайшли відображення у творчості письменника. Роман "Обломов" не дає конкретних відповідей на смислові життєві питання, автор не пропонує розлогих філософських міркувань про роль і призначення людини. Це не філософський роман у чистому вигляді. Але водночас це не просто замальовка дійсності, не зведення разом рис кількох поміщиків, щоб типувати героя. Сенс і значення образу Іллі Ілліча Обломова переходять, за висловом М. М. Бахтіна, у "великий час". Вічні образи – персонажі літературних творів, які вийшли за межі твору, – зустрічаються в різних творах: романах, п'єсах, повістях. Їхні імена стали загальними, часто вживаються як епітети, указують на якісь якості людини чи літературного персонажа. Ці персонажі втратили їхнє чисто літературне значення й набули загальнолюдського. Обломов теж вічний образ. Усі ми трошки Обломови, але кожен з нас по-різному.

Традиційно прийнято вважати, що весь роман становить діалектичну боротьбу протилежностей. Ідеться про зовнішню та внутрішню боротьбу. Внутрішня боротьба відбувається в душі Обломова. Уже було сказано, що головного героя сприймають не інакше, як сонного лінивця. Але, "сон" Обломова, його "активну" бездіяльність треба пояснити.

Ми розглядаємо атараксію як гармонію, міру та евритмію в контексті світовідношення, а, як відомо, людина діяльністю або її відсутністю може привести світ і власну душу до гармонії чи дисгармонії. Нагадаємо, що діяльність – це "не реакція й не сукупність реакцій, а система, що має будову, власні внутрішні переходи й перетворення, власний розвиток" [8, 82]. Починаючи з німецької класичної філософії, коли в європейській культурі почала діяти нова концепція особистості, для якої були характерні раціональність, ініціатива й активність у різноманітних напрямках, було створено передумови розгляду діяльності як підстави та принципу всієї культури, утвердилося поняття діяльності як світоглядного, або пояснювального принципу. Саме це відзначають М. Бур і Г. Іррліц у своїй книзі "Притязання розума" [1]. Перші кроки до такого бачення зробив І. Кант. Але в ранг загальної підстави культури діяльності звів І.-Г. Фіхте. Згідно з Кантом, людина, яка пізнає світ, тим самим конструює його, і не як окремий індивід, а як представник роду. Те, що Кант вважав притаманним божественному інтелекту – породження буття в акті його споглядання, – стає у Фіхте атрибутом "Я", самосвідомості. Природу, яка належить нам як щось дане й від нас не залежне, за Фіхте, треба розуміти як продукт діяльності "Я". Тим самим він розширює принципи практичної філософії Канта, роблячи їх універсальними та створюючи передумови для філософії totoжності мислення й буття, яку розробляє далі Гегель, розуміючи діяльність як усепроникну характеристику абсолютного духу, що породжена іманентною потребою останнього в самозміні.

Нагадаємо, що Фіхте розробляв моністичну систему, у якій діяльність постає як єдине начало, з якого має бути виведено практично все. Реально сушою є тільки діяльність. При цьому складники дії – причина й наслідок – треба мислити за допомогою синтетичної єдності як одне й те саме. Із цього зрозуміло, що найгірше, за Фіхте, – це бездіяльність, сила інерції, від чого народжуються підлість і лицемірство. Філософ вважав, що вся історія людства – це нескінченне прагнення до ідеалу, до гармонії, і тільки дія та здатність до рефлексії створюють духовну гармонію. Діяльність, особливо ідеальна й творча, є головним захистом людини від духовної порожнечі, нікчемності й монотонності буття. Будь-яка форма діяльності, аж до фізичної активності, слугує спробою подолання занепокоєння, котре утворює неявище тло людської діяльності. Давно помічено, що розвиток людини пов'язаний з її духовним занепокоєнням. Але занепокоєння часто перетворюється на звичку, стереотип поведінки й мислення, що, зрозуміло, зводить нанівець усю духовну гідність людини. Ось тут-то і вступає рефлексія, яка дозволяє суб'єктові піднятися над безпосередністю його потягу, підпорядкувати свої природні схильності власній волі. Крім того, рефлексія створює уявлення про належне, породжує мрії, що сприяють стійкості духу, і, нарешті, рефлексія сама стає початком творчої діяльності. Тому-то Фіхте постійно й протиставляв рефлексію та діяльність, щоби щоразу виникали новий синтез, нова гармонія, тобто більш піднесена форма діяльності, що не зводиться до попереднього рівня занепокоєння.

Повертаючись до роману, можемо сказати, що Обломов з його "золотим" серцем – найкраще, що може народити його середовище. Іллю Ілліча не дарма порівнюють з найтрагічнішим героєм Шекспіра – Гамлетом, котрий був завжди в пошуках якогось ідеалу, Обломов теж. Ці обидві душі хочуть чогось вищого, їх не влаштовує життя. Вони прагнуть до якогось ідеалу, який далеко, – і гинуть.

До речі, спробуймо назвати загальні причини того, чому Обломов не може встати з дивана, що йому заважає? Панство, лень, невміння себе обслужити, звичка жити за рахунок слуг, незнання життя, прагнення відгородитися від нього. Обломовщина. Обломов визнає її владу над собою, страждає. Інша причина – глибша, пояснює першу – жадання перебувати в тому безтурботному, безмовному спокою душі, коли за розміреним задоволенням потреб організму настала би повна відсутність усіляких пристрастей і складностей. Для Обломова як для дійсного епікурейця занадто нудними є справи й заняття, усяка активність, політична, суспільна, особиста. Йому дорогий тільки спокій, тільки внутрішній спокій самозадоволення, щаслива порожнеча від будь-яких пристрастей і справ. Це задоволення спокою вимагає величезної аскези, утримання від усього неспокойного. Не треба займатися ні науками, ні мистецтвами, тому що такі заняття приносять турботи, невдачі й усілякі хвилювання в життя душі, яка мріє тільки зануритися в себе й забути все інше. І тим більше не можна займатися громадськими справами, а потрібно займатися тільки безмовною естетичною самонасолодою, лежачи на дивані.

Головне для епікурейця Обломова – це внутрішній спокій його особистості, що рівномірно самонасолоджується даним йому буттям. Але Ілля Ілліч під впливом Штольца справді веде трагічну боротьбу з обломовщиною в самому собі. У героя багата натура, багато потенцій, сили. Недаремно деякі критики порівнюють його з Іллею Муромцем. У ставленні до життя й людей в Іллі Муромця та Іллі Обломова є схожі риси: доброта, милосердя, незлобивість. Обидва сидять сиднем до 33 років, коли з ними починають відбуватися якісь події. У Обломова є внутрішнє, суб'єктивне життя, але немає трагічної внутрішньої боротьби. Якщо щось і відбувається з головним героєм, то лише під зовнішнім впливом, а ми знаємо, що джерелом розвитку може бути тільки внутрішня суперечливість.

З іншого боку, світ недосконалий і виправити його не вдасться, тому не варто й намагатися – чи це не чудове виправдання бездіяльності й постійного перебування в ліжку? Така думка була особливо популярною в роки, які публіцистика називає "застійними", коли образ Обломова не раз трактували як позитивний, як такий, у якому висловлено кредо недіяння за умов поганої дійсності: "За бездіяльністю Обломова бачимо не лише природну лень, виховане з дитинства утриманство, а й апатію – підсумок розчарування розумної й чесною людини в самій можливості цієї діяльності" [7, 38-39].

Волков, Судьбінський, Пенкін теж намагаються підняти Обломова з дивана. Волков – столичний фронт, службовець, але на посаді майже не буває. Судьбінський – чиновник, кар'єрист. Пенкін – жовчний літератор, вульгарний викривач. Ось таке оточення могло бути в житті Обломова, якби він встав з дивана. Чим було би наповнене його життя? Рухом, але порожнім, метушливим – світські розваги, гонитва за кар'єрою, одвічна біганина наввипередки, одвічна гра поганих пристрастей, особливо жадібності, перебивання один в одного дороги, плітки, пересуди.

Обломов, прекрасно усвідомлюючи власне безсилля й небажання що-небудь переробити в цьому житті, зайняв позицію невтручання. Іллю Ілліча не роздірають болісні внутрішні протиріччя (не потрапив ногою в туплю – і добре, буду далі лежати), він добрий, ласкавий, у нього "золоте серце", адже саме за це покохала Обломова Ольга. Відносини з середовищем у Обломова теж зводяться до стійкості. Як би не намагалися Штольц і Ольга впливати на нього – нічого не вийшло, в результаті все той же знаменитий халат і лежання на дивані. Ось він – образ кола, що характеризує гармонію міри. Прагнення до "точки спокою" – так вибудовано композицію роману.

Здавалося б, саме Штольц, з його бурхливою діяльністю, раціональним розумом і практичністю, являє собою гармонійну особистість, до того ж і сам герой говорить, що він щасливий. Але постійне виключення з діяльності, не одухотворене розумінням її змісту, загрожує знеціненням життя й навіть трохи цинічним ставленням до нього. Як би там не було, в Обломові ми бачимо не лише поміщика, а

перш за все людину. Людину, яка не знаходить гармонійну норму життя, пред'являє своєму другові небезпідставні звинувачення й часом ставить його в глухий кут своїми наївними, але по суті одвічними питаннями про сенс діяльності, про її моральну, гуманну мету, про її спрямованість на людину. Але рефлексія Обломова не породжує активної творчої діяльності, а активна діяльність Штольца не є рефлексійною.

Отже, повертаючись до питання про роль діяльності в гармонізації людського буття, треба сказати, що бездіяльність може привести до гармонії, якщо її розуміти відповідно до китайської філософії. Там недіяння – це не відмова від дії, а відмова від насильства як над власною природою, так і природою загалом. Недіяння – це постійна готовність шукати власний шлях у потоці буття, а не кидатися бездумно у вир діянь. Стрижень самотньої філософії недіяння – у заклик дотримуватися світової гармонії. І в цьому сенсі недіяння можна розцінити не як реальну бездіяльність, а як відмову від загальноприйнятої імітації діяльності, спробу вислизнути з білячого колеса безглуздої суєти, пов'язаної з полюванням за чинами й почестями. Для чого проламувати стіни, якщо в кожних дверях до таємниць світобудови є потаємний ключик? Для чого рубати з плеча там, де можна до часу відкласти меч, а то й зовсім не братися за нього? Це не тільки позиція, але й протест. Обломов не бажає жити на шкоду власній моральній гідності. Штольц категорично заявляє, що це не життя, а обломовщина. Обломов на свій захист говорить, що хіба не всі добиваються того самого, про що він мріє? І мета всієї біганини, пристрастей, воєн, торгівлі й політики – хіба не віднаходження спокою, не прагнення до ідеалу втраченого раю? Герой не приймає "петербурзьке життя", для нього воно холодне й позбавлене душі, спрямоване на кар'єру та гроші. У нього зовсім інші ідеали. Тому він вирішує для себе, що краще залишатися "обломовцем", але зберегти людяність і доброту серця, ніж бути суєтним кар'єристом, черством і безсердечним.

Обломовщина звучить як докір за таке влаштування життя, призначене всім людям. Усі ці надії, тривоги, очікування, море пристрастей і почуттів Обломов відхиляє. Він помирає один, без боротьби й надії, без перемоги й поразки. Епікуреєць не має ніде пристановища, він покинутий на самого себе, усі його радості – у ньому самому. Він спокійний, коли все навкруги шумить, хвилюється й не знає свого сенсу. У бурхливому морі життя він спокійно відчуває власну внутрішню волю й незалежність. Печатка безвихідно трагічного лежить на обломовському скепсисі. Він хотів досягти висоти, безпристрасності, величного спокою, до якого так прагнули античні філософи. Можна сказати, що скепсис Обломова є філософією відчаю, наслідком світової духовної катастрофи. Це якийсь трансцендентальний відчай. Психологічно, це стан атараксії, відсутність бунтівливості, бездіяльність, не духовна смерть, а спокій. Метафізично тут не вдалося щось велике, якась внутрішня оживляюча сила пішла зі світу.

Література

1. Бур М. Притязание разума. Из истории немецкой классической философии и литературы / М. Бур, Г. Иррилиц. – М. : Прогресс, 1978. – 322 с.
2. Гайденко П. П. Парадоксы свободы в учении Фихте / П. П. Гайденко. – М. : Наука, 1990. – 128 с. – (Немецкая классическая философия. Новые исследования).
3. Гегель Г. -В. -Ф. Наука логики / Георг Вильгельм Фридрих Гегель // Энциклопедия философских наук. – М. : Мысль, 1974-1977. – Т. 1. – 451 с.
4. Добролюбов Н. А. Что такое обломовщина? / Н. А. Добролюбов // Роман И. А. Гончарова в русской критике : Сб. статей. – Л. : Изд-во Ленинградского ун-та, 1991. – С. 34–68.
5. Дружинин А. В. Обломов / А. В. Дружинин // Роман И. А. Гончарова в русской критике : Сб. статей. – Л. : Изд-во Ленинградского ун-та, 1991. – С. 106-125.
6. Жук А. А. Русская проза второй половины XIX века / А. А. Жук. – М. : Просвещение, 1981. – 256 с.
7. Краснощекова Е. А. "Обломов" И. А. Гончарова / Е. А. Краснощекова. – М. : Художеств, лит., 1970. – 95 с.
8. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. – М. : Изд-во политической литературы, 1977. – 304 с.
9. Лосев А. Ф. Русская философия / А. И. Введенский, А. Ф. Лосев, Э. Л. Радлов, Г. Г. Шпет // Очерки истории русской философии. – Свердловск : Изд-во Уральского ун-та, 1991. – 592 с.
10. Орехов С. И. Метафизика возможного мира в русской художественной литературе / Б. В. Емельянов, С. И. Орехов // Грани русской философии: поиски смыслов. – Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2005. – С. 140–144.
11. Федяев Д. М. Литературные формы приобщения к бытию : монография / Д. М. Федяев. – Омск : Изд-во ОмГПУ, 1998. – 141 с.

References

1. Bur M. Prityazanie razuma. Iz istorii nemetskoj klassicheskoj filosofii i literatury / M. Bur, G. Irrilits. – M. : Progress, 1978. – 322 s.
2. Gaydenko P. P. Paradoxyi svobodyi v uchenii Fihte / P. P. Gaydenko. – M. : Nauka, 1990. – 128 s. – (Nemetskaya klassicheskaya filosofiya. Novye issledovaniya).
3. Gegel G. -V. -F. Nauka logiki / Georg Vilgelm Fridrih Gegel // Entsiklopediya filosofskih nauk. – M. : Mysl, 1974-1977. – T. 1. – 451 s.
4. Dobrolyubov N. A. Chto takoe oblomovschina? / N. A. Dobrolyubov // Roman I. A. Goncharova v russkoj kritike : Sb. statej. – L. : Izd-vo Leningradskogo un-ta, 1991. – S. 34–68.

5. Druzhinin A. V. Oblomov / A. V. Druzhinin // Roman I. A. Goncharova v russkoy kritike : Sb. statey. – L. : Izd-vo Leningradskogo un-ta, 1991. – S. 106-125.
6. Zhuk A. A. Russkaya proza vtoroy poloviny XIX veka / A. A. Zhuk. – M. : Prosveschenie, 1981. – 256 s.
7. Krasnoschekova E. A. "Oblomov" I. A. Goncharova / E. A. Krasnoschekova. – M. : Hudozhestv, lit., 1970. – 95 s.
8. Leontev A. N. Deyatel'nost. Soznanie. Lichnost / A. N. Leontev. – M. : Izd-vo politicheskoy literatury, 1977. – 304 s.
9. Losev A. F. Russkaya filosofiya / A. I. Vvedenskiy, A. F. Losev, E. L. Radlov, G. G. Shpet // Ocherki istorii russkoy filosofii. – Sverdlovsk : Izd-vo Uralskogo un-ta, 1991. – 592 s.
10. Orekhov S. I. Metafizika vozmozhnogo mira v russkoy hudozhestvennoy literature / B. V. Emelyanov, S. I. Orekhov // Grani russkoy filosofii: poiski smyslov. – Ekaterinburg : Izd-vo Ural. un-ta, 2005. – S. 140–144.
11. Fedyaev D. M. Literaturnye formy priobshcheniya k byitiyu : monografiya / D. M. Fedyaev. – Omsk : Izd-vo OmGPU, 1998. – 141 s.

Рудько В. А. Атараксия как диалектическое противоречие (на примере романа И. Гончарова "Обломов")

В статье исследуется форма экспликации и концептуализации атараксии в искусстве. Выявлено воплощенную архетипную проблему эстетики атараксии в романе И. Гончарова "Обломов". Доказывается, что Илья Ильич был настоящим эпикурейцем, что скепсис Обломова есть трансцендентальным отчаянием, психологически это состояние атараксии, отсутствие бунта, бездействие как надевание, не духовная смерть, а покой.

Ключевые слова: атараксия, гармония, деятельность эстетическая, индивид, эпикуреизм.

Rudko V. Ataraxia as dialectical contradiction (on the example of the novel by I. Goncharov "Oblomov")

This paper examines the form of explication and conceptualization of ataraxia in art. An embodied problem of archetypal aesthetics of ataraxia in I. Goncharov's novel "Oblomov" is detected. It's considered, whether harmonious combination of a man's activity "for better" with the consequences of this activity, sometimes scary, hectic struggle for power and benefits of mental peace and happiness is possible.

We consider ataraxia as harmony, measure and eurhythmy in the context of outlook, and, as known, a person through activity or its absence can lead the world and own soul into harmony or disharmony. An archetypal problem is traced, which is essentially a problem of finding the harmony of acting and contemplation, reflection and actions. We analyze what the activity is.

It turns out that activity, especially ideal and creative one is the main protection of a man against spiritual emptiness, worthlessness and monotony of life. But a habit, stereotyped behavior nullify all the spiritual dignity of a man. It is shown, that reflection lets a subject rise above the immediacy of his desire, subordinate his natural tendency to his own will; in addition, provides an idea of the proper, creates dreams that contribute to the stability of the spirit. Finally, the reflection itself is the beginning of creativity.

It is shown that Ilya Ilyich was a true Epicurean. We give general reasons for inaction of Oblomov. And the main one is displayed – a desire to stay in the serene, silent peace of mind when after the satisfaction of the body needs comes a complete absence of all kinds of passions and complexities. For Oblomov as a true Epicurean these are too boring affairs and employment, any activity, political, social, personal. He appreciates only peace, only inner peace of complacency, happy void of any passion and business. This pleasure of peace requires great austerities, abstaining from everything hectic. It's not worth to do neither science nor art, because such studies bring worries of failure and all sorts of excitement in the life of the soul that only wants to dive into itself and forget everything else. And especially he is not to engage in public affairs and to deal only with aesthetic self-enjoying, lying on the couch.

It is shown that inaction could lead to harmony if it is understood through Chinese philosophy. There inaction is not a rejection of action, but the rejection of violence both on one's own nature and nature in general. Inaction is a constant willingness to seek a way into the stream of life, and not to rush blindly into the maelstrom of activities. Original core of inaction philosophy is the call to follow global harmony. In this sense, non-action can be regarded not as a real failure to act, but as a rejection of conventional stimulation of activities, trying to escape the squirrel wheel of senseless hassles associated with hunting for ranks and honors. Oblomov's inaction is not only a position but also a protest. Oblomov does not want to live at the expense of his own moral worth. Schtoltz categorically states that it is not a life, but Oblomovism. Oblomov in his defense says if everyone is not trying to achieve the same, what he wants? And the purpose of all the running around, passions, war, commerce and politics – isn't it for finding peace, for the pursuit of the ideal of a lost paradise? The hero does not accept "Petersburg life", for him it is cold and devoid of soul, all focused on career and money. He has very different ideals. So he decides for himself that the best is to be an "Oblomovist" but keep the humanity and kindness of heart, than being a careerist, vain, callous and heartless.

It is deduced that Oblomovism sounds like a rebuke for a living arrangement that is designed for all people. All these hopes, anxieties, expectations, passions and feelings Oblomov rejects. He died alone, without struggle and hope, without victory and defeat. Epicurean has no refuge anywhere, he is alone, all of his joy is in himself. He is calm when everything around is noisy, excited and does not know its meaning. In the stormy sea of life, he feels his own quiet inner freedom and independence. Seal of hopeless tragedy lies on Oblomov's skepticism. He wanted to reach the heights, impartiality, majestic tranquility, which is sought since ancient philosophers. We can say that skepticism of Oblomov is the philosophy of despair, wake of spiritual disaster. It is a transcendental despair. Psychologically, this is the state of ataraxia, the absence of rebel spirit, omission, not a spiritual death, but peace. Metaphysically something big wasn't possible here, some inner animating force left the world.

Key words: ataraxia, harmony, aesthetic activities, individual, epicurean.